

## **SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 46/2009 rd**

### **Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av 2 och 10 § i lagen om arbetsverk- samhet i rehabiliteringssyfte, 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och 10 och 10 a § i lagen om utkomststöd**

#### **INLEDNING**

##### ***Remiss***

Riksdagen remitterade den 13 oktober 2009 en proposition med förslag till lagar om ändring av 2 och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, 8 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och 10 och 10 a § i lagen om utkomststöd (RP 194/2009 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

##### ***Riksdagsmotion***

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande lagmotion:

— Lag om ändring av 6 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (LM 6/2008 rd — Tuja Nurmi /saml m.fl.), som remitterades till utskottet den 3 april 2008.

##### ***Utlåtande***

I enlighet med riksdagens beslut har arbetslivs- och jämställdhetsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (AjUU 23/2009 rd) återges efter betänkandet.

##### ***Sakkunniga***

Utskottet har hört

- överinspektör Virpi Vuorinen, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Tiina Korhonen, arbets- och näringsministeriet
- specialforskare Vappu Karjalainen och forskare Peppi Saikku, Institutet för hälsa och välfärd
- forskare Kirsi Niiranen, Arbetshälsoinstitutet
- omsorgsdirektör Antti Parpo, Somero stad
- utvecklingschef Sirkka-Liisa Karhunen, Finlands Kommunförbund
- servicecentralschef Helena Määttä, Kuopion seudun työvoiman palvelukeskus
- verkställande direktör Mirja Laine, Laptuotesäätö
- expert, juris kandidat Mikko Räsänen, Finlands näringsliv
- ekonomisk expert Joonas Rahkola, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- social- och hälsovårdspolitisk ombudsman Riitta Työläjä, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- ordförande Lea Karjalainen, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation TVY rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Akava ry
- Företagarna i Finland.

## PROPOSITIONEN OCH MOTIONEN

### *Regeringens proposition*

I propositionen föreslår regeringen ändringar i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om utkomststöd. Enligt vad som föreslås ska också andra än unga arbetslösa vara skyldiga att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2010.

### *Lagmotionen*

I lagmotionen föreslås det att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte också ska kunna ordnas på företag.

## UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

### *Allmän motivering*

#### *Allmänt*

Propositionen grundar sig på programmet för Matti Vanhanens andra regering och där står det att åldersgränsen för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska avskaffas och verksamheten anpassas efter deltagarnas individuella behov. Regeringen föreslår att samma regler ska gälla för personer över 25 som för personer under 25 år, om de låter bli att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Ändringen innebär att också personer över 25 som låter bli att delta i eller avbryter arbetsverksamheten går miste om sin rätt att få arbetsmarknadsstöd i 60 dagar räknat från den dag då de vägrar delta eller att de kan få grunddelen till utkomststödet sänkt med upp till 20 procent.

Målet med den slopade åldersgränsen är att med hjälp av en aktiv socialpolitik ge långvarigt arbetslösa personer över 25 år bättre möjligheter att få jobb och lära sig hantera sitt liv, och den vägen motverka att de blir utslagna. Utskottet välkomnar målet att integrera långtidsarbetslösa i arbetsverksamheten och den vägen slussa in dem i arbetslivet, men påpekar att det är en svår uppgift i det rådande ekonomiska läget då det finns en stor grupp arbetslösa arbetssökande som inte har något annat hinder för att få arbete än att det inte finns arbetstillfällen.

De arbetskraftspolitiska åtgärderna är fortfarande i första hand avsedda för alla de fall då de kan tillämpas. Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte är en subsidiär åtgärd och kan inte ersätta jobbsökarplanen och andra primära åtgärder, framhåller utskottet. De primära åtgärderna måste sättas in enligt principen att bara de som behöver arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för att få arbete ska delta i den. Det är viktigt att se till att ingen slussas vidare till subsidiära åtgärder för att de primära åtgärderna inte sätts in effektivt på grund av otillräckliga resurser eller oanvända anslag.

#### *Deltagarantalet*

I propositionen ändras inte skyldigheten att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Kommunerna kommer att ha samma skyldighet att ordna verksamheten som de har enligt den gällande lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. När åldersgränsen för att delta slopas räknar regeringen med att cirka 2 000 personer till kommer att delta i verksamheten nästa år, förutsatt att personer över 25 år fortsatt deltar eller personer med rätt att delta integreras i verksamheten. Under behandlingen i utskottet bedömde de kommunala företrädarna att långt fler kommer att omfattas av verksamheten än regeringen räknar med.

När lagen trädde i kraft 2001 räknade man med att nästan 20 000 personer kommer att delta

i verksamheten. Kalkylerna slog inte in, men det har kommit till deltagare i jämn takt ända sedan lagen kom till. År 2007 deltog 10 384 personer och cirka 2 150, alltså drygt 20 procent, var under 25 år. Det finns ingen heltäckande statistik över hur många som låter bli att delta och av vilka orsaker. Det är viktigt att statistiken förbättras, anser utskottet.

Enligt FPA-statistiken finns det drygt 51 000 personer som har varit arbetslösa 500 dagar. Även om långtidsarbetslösa personer får en aktiveringsplan är det inte säkert att den alltid innehåller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Vid aktiveringsplaner måste man alltid ta ställning till om arbetsverksamhet är den rätta åtgärden och om den i kombination med andra stöd-tjänster inom social- och hälsovården och arbets- och näringsförvaltningen eller exempelvis utbildning tillgodoser den arbetslöses behov.

En del av de långtidsarbetslösa som enligt lagförslaget i fortsättningen kan utsättas för sanktioner om de inte deltar i verksamheten har i dag så nedsatt arbets- eller funktionsförmåga att de behöver social- eller hälsovård innan de över huvud taget kan delta i arbetsverksamheten. Dessutom kan en del av dem behöva arbetsverksamhet enligt socialvårdslagen eller arbetsverksamhet för invandrare. Följaktligen måste social- och hälsovårdsförvaltningen och arbeidskraftsförvaltningen organisera servicen i nära samarbete. Inte minst äldre långtidsarbetslösa som inte längre bedöms kunna få arbete bör i stället för att utsättas för sanktioner aktivt slusas till pensionsutredning, anser social- och hälsovårdsutskottet i likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet.

Arbetslösheten bland unga har ökat snabbt. Därför är det mycket viktigt att vi kan förhindra att det bildas nya åldersklasser som drabbas av långtidsarbetslöshet. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet framhåller i sitt utlåtande vikten av att de unga är den primära målgruppen för både arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och sysselsättningsåtgärder.

I många kommuner har social- och undervisningssektorn ungdomsverkstäder och de har varit nyckeln till arbetslivet för många unga. I takt

med att arbetslösheten ökar bör fler platser på verkstäderna inrättas. För att sysselsättningen ska kunna ligga på den nivå som krävs för välfärdstjänster i ett samhälle med åldrande befolkning måste vi förhindra social utslagning bland de unga.

#### *Satsningar på innehållet*

Lagförslaget kommer att öka efterfrågan på arbetsverksamhet. Samtidigt får de innehållsliga kraven större relevans. Utom skrivningen om slopad åldersgräns innehåller regeringsprogrammet en skrivning om att arbetsverksamheten innehållsligt ska förbättras och tillgodose varje deltagares individuella behov.

Målgruppen är personer med långvarig arbetslöshet som är svårsysselsatta. Tanken är att deltagarna under arbetsverksamheten ska anpassa sig till spelreglerna i arbetslivet och på arbetsplatsen. I början av eller under själva verksamheten bör deltagarna få sin arbets- och funktionsförmåga utredd. Dessutom bör de få behandling och rehabilitering för att stärka sin funktionsförmåga, utveckla sin livskompetens och förbättra sina möjligheter att få jobb. I bästa fall kan de åtgärder och stöd-tjänster som kommunen och arbets- och näringsförvaltningen svarar för bli en direkt väg in i arbetslivet. Arbetsverksamheten har dåliga chanser att lyckas om deltagarna inte får den social- och hälsovård de behöver.

För att verksamheten ska kunna förbättras innehållsligt behöver deltagarna dels adekvat vägledning och stöd, dels tillräckligt meningsfulla och målinriktade platser för arbetsverksamhet. Utgångspunkten bör vara att arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte ska vara så meningsfull att människor vill delta i den och att de uppmuntras att fortsätta arbeta. Aktivitetsplanen ska läggas upp utifrån deltagarnas önskemål och behov och den är samtidigt ett löfte som ska motivera dem. Däremot är det inte till någon nytta för de arbetslösa att bli erbjudna skensysselsättning och hotade med att gå miste om sina förmåner. Det kan i stället leda till misslyckanden och ännu mer utslagning. Väl organiserad arbetsverksamhet och anknyttande stöd-tjänster kan medverka

till att sanktionerna i lagförslaget inte behöver tillämpas.

#### *Om effekterna*

Det finns nästan ingen dokumenterad information om effekterna av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Verksamheten ordnas regionalt mycket ojämnt och med mycket varierande innehåll. På små orter är det svårast att fullfölja lagen. De sysselsättningspolitiska effekterna av arbetsverksamheten har varit mycket anspråkslösa och bara ungefär 15 procent av klienterna får arbetskraftspolitiska åtgärder. Vanligen fortsätter arbetslösheten eller så utestängs de från arbetskraften när arbetsverksamheten är slut. Effekterna är snarare sysselsättningspolitiska än välfärdspolitiska, visar undersökningar. Men det är dock svårt att mäta effekterna.

Vanligen upplever deltagarna att de har fått bättre funktionsförmåga. Deltagarna anser att arbetsverksamheten i synnerhet ger dem bättre livskompetens och hindrar att de blir utslagna. Arbetsverksamheten kan motverka de negativa effekter på arbetsförmågan som fortlöpande arbetslöshet kan ha. Arbete eller aktiveringsåtgärder hjälper individen att få fotfäste i samhället och förebygger andra problem.

Ursprungligen var verksamheten inte avsedd att vara permanent utan en rehabiliterande fas på vägen ut ur svår arbetslöshet. Verkligheten har visat att arbetsverksamheten ofta är det enda alternativet där individen klarar sig funktionellt. Då blir arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte det högsta stadiet i karriären. När fallen blir fler och fler får förhållandet till arbetsverksamhet enligt 27 e § i socialvårdslagen en större roll. Det vore viktigt att göra en utvärdering av förhållandet mellan de två olika typerna av arbetsverksamhet.

#### *Hälso- och sjukvården för arbetslösa*

Hälsomässiga orsaker är mycket ofta orsaken till att arbetslösa inte kan ta arbete, uppger arbetskraftsmyndigheterna. Målet med en aktiv socialpolitik bör vara att ge arbetslösa arbetssökande bättre arbetslivskompetens också med andra medel än sysselsättningsåtgärder. Långdragen

arbetslöshet är skadligt för de arbetslösas hälsa och påverkar ofta också hela familjen. Arbetslösa har oftare hälsoproblem än personer med arbete. Arbetslösa arbetssökande behöver preventiv hälsovård, men primärvården har inte heltäckande kompetens inom området.

Arbetslösa arbetssökande med nedsatt arbets- och funktionsförmåga bör flexibelt få en utredning, till exempel inom ramen för tidsfrister i vårdgarantin, för att de ska kunna få arbete snabbare. På arton orter kommer det att inrättas projekt med statliga medel för hälsokontroller, hälso- och sjukvård och hälsovård för långtidsarbetslösa. Tanken är att projekten ska vara sektorsövergripande och att hälsovården ska kombineras med aktiveringsåtgärder, rehabilitering och sysselsättningsfrämjande tjänster. För att ge de arbetslösa bättre möjligheter att få arbete är det mycket viktigt att erbjuda dem hälsofrämjande verksamhet och hälsokontroller liknande de som ordnas inom företagshälsovården.

#### *Resurserna*

Genom reformen blir deltagarna fler och det kräver att antalet platser utökas i samma omfattning. Kommunerna behöver extra resurser för fler platser, men också för att anställa instruktörer och coacher. Kommunerna får 10,09 euro i ersättning från staten per deltagare och verksamhetsdag för fyra dagar i veckan. Kostnaderna per dag för verksamheten varierar mycket från kommun till kommun. Kostnadsutvecklingen per verksamhetsdag för kommunerna och ökningen i antalet klienter till följd av reformen bör följas upp och stödbeloppet i förekommande fall omvärderas.

#### *Detaljmotivering*

Utskottet föreslår att hänvisningarna i 2 § 1 mom. 5 och 6 punkten i det första lagförslaget och 10 a § 1 mom. i det tredje lagförslaget preciseras på grund av ändringarna i propositionen RP 179/2009 rd med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och av vissa lagar som har samband med den, som också är under behandling i riksdagen.

**Motionen**

Utskottet föreslår inte att 6 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ändras enligt lagmotionen. Följaktligen bör lagmotionen avvisas.

**Förslag till beslut**

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

*att lagförslag 2 godkänns utan ändringar,*

*att lagförslag 1 och 3 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och*

*att lagmotion LM 6/2008 rd förkastas.*

**Utskottets ändringsförslag****1.****Lag****om ändring av 2 och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte**

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* i lagen av den 2 mars 2001 om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) 2 § 1 mom. 5 och 6 punkten, rubriken för 10 § och 10 § 2 mom., av dem 2 § 1 mom. 5 och 6 punkten och 10 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1293/2002, som följer:

**2 §***Definitioner*

I denna lag avses med

— — — — —  
5) *den som har rätt till arbetsmarknadsstöd* en person som får arbetsmarknadsstöd samt en person som avses i 10 kap. 2 § 3 och 4 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

6) *ersättning för uppehälle* ersättning per dag som med stöd av 10 kap. 6 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa betalas till den som får arbetsmarknadsstöd och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

— — — — —  
10 §  
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen  
(Som i RP)

3.

## Lag

### om ändring av 10 och 10 a § i lagen om utkomststöd

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 30 december 1997 om utkomststöd (1412/1997) 10 § 1 mom. 4 punkten och 10 a § 1 mom. sådana de lyder i lag 1294/2002, som följer:

10 §  
(Som i RP)

10 a §

#### *Sysselsättningspenning och reseersättning*

Till den som får utkomststöd och som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas för varje dag som personen deltar i verksamheten en sysselsättningspenning som är lika stor som ersättningen för uppehålle enligt 10 kap. 3 § 1 mom. i lagen om offentlig arbetskraftsservice. Sysselsättningspenningen betalas

förhöjd med iakttagande av vad som i 10 kap. 3 § 2 mom. i lagen om offentlig arbetskraftsservice bestäms om beloppet av förhöjd ersättning för uppehålle till studerande som deltar i arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och om förutsättningarna för dess erhållande. Sysselsättningspenning betalas dock inte för de dagar för vilka personen får ersättning för uppehålle enligt 10 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

\_\_\_\_\_  
Ikraftträdandebestämmelsen  
(Som i RP)

Helsingfors den 26 november 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent  
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml  
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna  
Maria Guzenina-Richardson /sd  
Hannakaisa Heikkinen /cent  
Arja Karhuvaara /saml  
Anneli Kiljunen /sd

Marjaana Koskinen /sd  
Jukka Mäkelä /saml  
Håkan Nordman /sv  
Markku Pakkanen /cent  
Päivi Räsänen /kd  
Paula Sihto /cent  
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

## RESERVATION 1

*Motivering*

I propositionen föreslås att lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, lagen om utkomstskydd för arbetslösa och vissa andra lagar ändras. Skyldigheten att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska alltså inte bara gälla unga utan också personer över 25 år. Följden av att tacka nej, avbryta eller bli tvungen att avbryta verksamheten är att arbetslösa som får arbetsmarknadsstöd drabbas av 60 dagars karens och att arbetslösa med utkomststöd får grunddelen nedskuren med 20 procent oavsett ålder.

*Incitament i propositionen*

Propositionen grundar sig på programmet för Matti Vanhanens andra regering och visar träffande hur regeringspartierna vill "motivera" människor som varit arbetslösa länge att återgå i arbete. Det framgår klart och tydligt att regeringen fortfarande förlitar sig på käppen och hotar med sanktioner för att få arbetslösa, som ofta har svåra problem, att återgå i arbetslivet. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är en så kallad subsidiär åtgärd som sätts in om de traditionella arbetskraftspolitiska åtgärderna inte förefaller att fungera. Personerna i målgruppen har ofta sociala, psykiska eller missbruksrelaterade problem.

Aktiveringsåtgärder för de som har det allra sämst ställt och allra svårast att få arbete ökar inte deras möjligheter att få arbete nästan alls eller inte alls, visar finländska och internationella undersökningar. Detta ger en bra bild av vardagen och visar hur stort behov det finns av att förbättra åtgärderna för att aktivera svårssysselsatta personer och bland annat utveckla arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte som ett led i de socialpolitiska besluten. För att det överlag ska gå att ordna arbetsverksamhet, måste man först göra en heltäckande utredning av den arbetssökandes hälsa och arbetsförmåga. Om arbetsverksamhet ordnas efter utredningen kan svårssysselsatta personer ha åtminstone lite resurser att få ut något av verksamheten. På grundval av kommentarerna kan man säga att vi har en lag om ar-

betsverksamhet i rehabiliteringssyfte, men inga fungerande verktyg eller resurser för att kommunerna ska kunna verkställa lagen. Ingen får arbete av att några veckor bli "parkerad" någonstans för att få något som kallas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Verksamheten blir inte mer attraktiv av att inte ens långvarig arbetsverksamhet är pensionsbildande, och ändå är de arbetslösa tvungna att delta.

Det vore mycket viktigt att verksamheten utmynnar i något verkligt alternativ i de arbetslösas liv. Propositionen kommer att leda till ännu större marginalisering när personer som redan har det svårt får det ännu svårare på grund av sanktionerna. Det handlar om personer som förlorat sin hälsa och kontrollen över livet och har svårt att få arbete och som inte alltid har förmåga att uppfatta de krav som ställs på dem och deras följder.

*Ekonomiska konsekvenser för kommunerna*

I propositionen räknar regeringen med att deltagarna kommer att öka med ungefär 2 000 nästa år när åldersgränsen slopas. Som mest har Kommunförbundet räknat med upp till 51 000 personer. Från regeringshåll har det ansetts att Kommunförbundets bedömning inte stämmer eftersom antalet innefattar alla som enligt statistik från FPA har varit arbetslösa i 500 dagar. Eftersom regeringens bedömning 2 000 personer avviker så mycket från Kommunförbundets siffra, kan vi mellan raderna läsa att nästan 50 000 personer inte längre omfattas av sysselsättningsåtgärder och direkt hänvisas till kommunalt utkomststöd. Det är alltså ingenting att undra över att kommunernas utgifter för socialbidrag fortsätter att skjuta i höjden.

Det är mycket uppenbart att det nästa år blir fler som har varit arbetslösa i 500 dagar samtidigt som arbetslösheten i övrigt ökar. Samtidigt ser sig kommunerna tvungna att skära i sina utgifter när skatteinkomsterna sjunker och social- och hälsovårdskostnaderna ökar. Senast nu måste staten ge kommunerna ekonomiska incitament för att de ska sysselsätta och ge långtidsar-

betslösa arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. I många kommuner har svårsysselsatta långtidsarbetslösa långt ifrån högsta prioritet i den krympande social- och hälsovården. Kommunerna har inte ordnat med någon (företags)hälsovård för arbetslösa trots att de får statsbidrag för det. Det visar bara hur svårt det är i kommunerna. Pengarna går till åtgärder med högre prioritet och de långtidsarbetslösa hamnar längst nere på alla listor där de får vänta på bättre tider som antagligen aldrig kommer.

Kommunerna har redan länge ansett det mycket oroväckande att ministerierna utan gemensamma förhandlingar för över nya uppgifter på kommunerna som därmed får större kostnader och mer ansvar. Här måste vi komma ihåg att Finland 1991 ratificerade Europarådets konvention om kommunalt självstyre där artikel 9 klart och tydligt säger ut att uppgifter som kommunerna ska verkställa och inte kan göra det på grund av otillräckliga ekonomiska resurser är meningslösa och betydelselösa. Enligt konventionen ska utgångspunkten alltid vara att de ekonomiska resurserna ska motsvara de uppgifter som kommunerna tilldelas.

I propositionen framhåller regeringen att kommunerna måste omdisponera sina resurser för socialt arbete. Däremot sägs det ingenting om vilken del av socialt arbete kommunerna kan avstå från. Omfördelningen betyder att kommunerna antingen måste avstå från något eller hitta mer pengar. Och det behövs fler instruktörer och coacher, fler lokaler och verktyg om man vill att fler personer ska få arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i fler dagar och samtidigt kräver större effektivitet och bättre kvalitet. Utan extra pengar går det inte att genomföra sådana ändringar.

#### *Resurstilldelningen till arbets- och näringsbyråerna och servicecentralerna för arbetskraften*

Reformerna inom arbetskraftsförvaltningen förefaller att leda till att servicecentralerna för ar-

betskraften bara kommer att serva dem som kan återgå direkt till den öppna arbetsmarknaden. De svåraste fallen skjuts över på kommunerna trots att de sällan har varken tid eller kompetens att exempelvis utreda pensioner. En del av de äldre långtidsarbetslösa är registrerade på arbets- och näringscentralerna för att de inte har fått något positivt pensionsbeslut. Så är det trots att de kan ha så nedsatt arbetsförmåga att pension kommer i fråga. Det verkar inte finnas någon i hela landet som är satt att hjälpa dem i deras pensionsprocess, om och när servicecentralerna för arbetskraften inte längre har resurser att göra det.

Dessutom bidrar statens produktivhetsprogram till att just de personer försvinner från arbets- och näringscentralerna som har ansvaret för de mest svårsysselsatta. Kompetens och kunskap försvinner med dem som pensioneras och de nya hinner inte få någon inskolning, om man över huvud taget lyckas nyanställa. Av yttrandena från social- och hälsovårdsministeriet framgår det tydligt hur teori och praktik möts. Tjänstemännen skriver fagra ord om att sanktionerna har tillämpats relativt lite och att man måste se till den samlade situationen när positiva och negativa incitament sätts in. Hur ska man kunna se till den samlade situationen när aktörerna på grund av resursbrist inte kan ägna sig åt brett sektorsövergripande samarbete ens inom arbetskraftsförvaltningen och socialvården och tiotusentals människor redan nu blivit av med arbetsmarknadsstödet och är hänvisade till utkomststöd. Att tjuraktigt genomföra produktivhetsprogrammet inom arbetskraftsförvaltningen leder, när den här typen av lagar samverkar, till att en ännu mycket större grupp marginaliseras och utestängs från samhället.

I stället för tvingande och hotande lagbestämmelser hade vi varit betjänta av större satsningar på och utvidgningar av lagstiftningen om pensionsstöd som infördes för några år sedan. Då kunde vi ge de arbetslösa som praktiskt taget saknar möjligheter att återgå i arbete ett värdigt och värdefullt liv.

**Reservation 1**

**ShUB 46/2009 rd — RP 194/2009 rd**

***Förslag***

Vi föreslår

*att lagförslagen förkastas.*

Helsingfors den 26 november 2009

Erkki Virtanen /vänst  
Marjaana Koskinen /sd

## RESERVATION 2

*Motivering**Nästan obefintliga möjligheter för kommunerna att verkställa lagen fullt ut*

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska alltid vara ett subsidiärt medel i ansträngningarna att förebygga marginalisering. I första hand bör de arbetslösa slussas till arbetskraftsservice och sysselsättningsfrämjande åtgärder som ordnas av arbets- och näringsförvalningen.

I en del kommuner är läget i dag det att de inte kan ordna meningsfull och sysselsättningsfrämjande arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. En del kommuner kan inte arrangera någon arbetsverksamhet alls. Arbetsverksamheten liknar i vissa fall mer obligatoriskt arbete då den ska vara en rehabiliterande process, där deltagarnas personliga egenskaper stärks för att de ska kunna bli delaktiga av arbetsförvaltningens primära åtgärder och komma ett steg närmare den öppna arbetsmarknaden. De får till exempel inte tillräckligt med handledning och rådgivning. Också stödet från social- och hälsovården är otillräckligt. De bästa resultaten och effekterna kan man få i arbetsverksamheten om platserna finns i organisationer specialiserade på coachning. Där är instruktörerna utbildade i coachning av individer och grupper och i arbetsträning och de kan erbjuda många olika typer av uppgifter på flera nivåer.

Kommunförbundet bedömer att propositionen leder till att tiotusentals personer till behöver arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Det betyder samtidigt att det krävs cirka 180 miljoner euro i extra anslag (bedömningen grundar sig på FPA-statistik som visar att det finns 51 000 som uppfyller villkoren för aktiveringsplan). Det belopp som regeringen avsätter för extra statsandel, 2,1 miljoner euro per år, är marginellt jämfört med Kommunförbundets kostnads-kalkyl.

Kommunernas och regeringens kalkyler för de nödvändiga extra anslagen ligger alltså långt ifrån varandra. Regeringen tillför kommunerna nya uppgifter utan att samtidigt tillföra anslag

och handlar därmed mot de generella principerna för förhållandet mellan stat och kommuner, men visar sig samtidigt oförstående inför det allvarliga läget i den kommunala ekonomin.

Kommunerna kan uppfylla sin lagstadgade plikt genom att ordna "något att göra" för de arbetslösa fyra timmar i veckan. Den som blir frustrerad och slutar med arbetsverksamheten kan hamna ännu längre bort från den riktiga arbetsmarknaden och sannolikt bli socialt utslagen. Det måste vara lockande att delta i åtgärderna antingen för att det ställer bättre jobbmöjligheter i utsikt eller för att det i övrigt är meningsfull verksamhet som är bra för livskompetensen.

Men med de otillräckliga anslagen från regeringen kan arbetsverksamheten inte förbättras i kvalitativt hänseende.

Kvaliteten på verksamheten måste bli bättre genom att ersättningen per verksamhetsdag höjs. Ett realistiskt pris på ersättningen vore 35—50 euro per dag beroende på hur mycket målinriktad individuell coachning, handledning och rådgivning det ingår. Med beaktande av kostnadsnivån räcker inte statens ersättning för arbetsverksamheten till kommunerna, 10,09 euro per verksamhetsdag och deltagare, till. Med en högre ersättning skulle kommunerna ha verkliga möjligheter att uppfylla de mål som ställs på arbetsverksamheten. Och det behövs fler instruktörer och coacher, fler verktyg och lokaler om man vill att fler personer ska få arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i fler dagar och samtidigt kräver större effektivitet och bättre kvalitet. Annars kan arbetsverksamheten inte utvecklas och uppfylla de uppställda målen. Utan nödvändiga resurser kan skrivningen i regeringsprogrammet, att arbetsverksamheten innehållsligt ska förbättras och tillgodose varje deltagares individuella behov, inte bli verklighet. Det behövs bättre arbetsverksamhet, men samtidigt också generella förbättringar i den primära servicen till arbetslösa, det vill säga service inom arbets- och näringsförvaltningen. Dessutom bör företagshälsovården för arbetslösa ordnas på behörigt sätt på varje ort.

**Förslag**

Vi föreslår

*att lagförslagen godkänns enligt utskottets betänkande och att två uttalanden godkänns.*

**Reservationens förslag till uttalanden**

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen påskyndar innehållsliga förbättringar i*

*arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte som det är skrivet i regeringsprogrammet.*

2. *Riksdagen förutsätter att regeringen höjer ersättningen per dag för arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte till kommunerna.*

Helsingfors den 26 november 2009

Anneli Kiljunen /sd  
Päivi Räsänen /kd